

**L'ALTERNANÇA CAUSATIVA
DELS VERBS PSICOLÒGICS
EN CATALÀ**

Albert Buch Pujol

Treball final de grau en Llengua i Literatura Catalanes

Universitat Oberta de Catalunya

UOC 2016-17 / 2

Director: Bartomeu Abrines Llabrés

ÍNDIX

Agraïments	3
Resum	4
1. Introducció	5
2. Estat de la qüestió	7
2.1. Definició, classificació i característiques dels verbs psicològics del català	7
2.2. L'alternança causativa	13
3. Verbs psicològics que participen en l'alternança causativa	17
3.1. Paper temàtic del subjecte de la construcció transitiva dels verbs psicològics de la classe B	17
3.2. La passiva perifràstica en els verbs psicològics de la classe B	18
3.3. La variant anticausativa en els verbs psicològics de la classe B	20
3.4. Verbs psicològics de la classe B agentius	24
3.5. Verbs psicològics de la classe B que només tenen versió pronominal	25
3.6. Classificació aspectual dels verbs psicològics	26
3.7. Distinció entre els verbs psicològics de la classe A i de la C i els verbs de la classe B	31
3.8. Classificació dels verbs psicològics de la classe B	35
4. Conclusions	39
5. Bibliografia	41

Agraïments

Aquest treball significa la cloenda de sis anys estudiant a la UOC. Tots els records que tinc d'aquest període són bons, ja que gràcies a l'esforç personal i a l'ajut de moltes persones he pogut assolir aquells objectius que inicialment semblaven molt llunyans.

En primer lloc, vull donar les gràcies a tots els professors i professores que he tingut en el Grau, com també a la meva tutora Cristina Gallego. Gràcies a ells he arribat fins aquí, m'han donat consells, m'han animat i han resolt sempre els meus dubtes. També vull fer un agraïment especial a en Bartomeu Abrines, director del meu TFG, per la seva aportació contínua d'idees noves i pels molts comentaris i correccions; a més, sense la seva direcció jo no hauria iniciat mai aquest treball ni tampoc no hauria arribat a algunes conclusions del treball.

Així mateix, dono les gràcies a la Marta i als meus fills, Lina i Jordi, pel temps que els he tret durant aquest treball i durant tot el Grau. També vull fer un agraïment al meu cosí Joan per les seves ajudes puntuals sempre que les hi he demanat.

Finalment, només vull afegir que espero que la cloenda del Grau signifiqui una continuació per seguir aprenent en aquest apassionant món de la llengua.

Resum

En aquest treball final de grau analitzem la participació en l'alternança causativa dels verbs psicològics del català. Aquest és un aspecte que s'ha estudiat molt en diferents llengües com el castellà, però en llengua catalana no s'ha estudiat gaire.

Primerament, definim i classifiquem els verbs psicològics del català i expliquem què és l'alternança causativa. Tot seguit, analitzem quins són els verbs psicològics que participen en l'alternança causativa i quines característiques han de complir aquests verbs per a poder participar-hi. En aquest sentit, és important saber quin és el paper temàtic de la construcció causativa, com també si la construcció accepta o no la passiva perifràstica i quines característiques té la construcció anticausativa.

En aquest TFG també intentem demostrar que la construcció intransitiva sempre és anticausativa i mai no és passiva pronominal, o sigui, que només legitima adjunts causatius i mai agentius. També veiem que hi ha verbs de la classe B (el complement directe rep el paper temàtic EXPERIMENTADOR i el subjecte el de CAUSA) que accepten la construcció dativa.

Per altra banda, fem una anàlisi aspectual dels verbs psicològics i estudiem les diferències entre els verbs de les diferents classes. Finalment i a partir del nostre estudi, fem una classificació dels verbs psicològics de la classe B, els quals són els únics que participen en l'alternança causativa. Cal destacar també que hi ha alguns verbs d'aquesta classe que no participen en l'alternança causativa, com, per exemple, els agentius o els que només tenen la versió pronominal.

Paraules clau: alternança causativa, verbs psicològics del català, paper temàtic, anàlisi aspectual.

1. Introducció

Podem definir els verbs psicològics “d’una manera intuïtiva com aquells que designen processos o estats mentals, i més concretament, un sentiment. Verbs com *agradar*, *alegrar*, *commoure*, *divertir*, *emocionar*, *encantar*, *estimar*, *interessar*, *molestar*, *odiar*, *preocupar*, *sorprendre*, *témer*, etc. s’inclouen en aquest grup” (Cabré & Mateu 1998: 69). Els verbs psicològics s’han estudiat força en algunes llengües com el castellà; malgrat tot, en llengua catalana s’han fet molt pocs treballs, i en aquest analitzem si participen en l’alternança causativa i quins d’aquests verbs són els que alternen. Per tant, aquest estudi pot ser útil per a l’avenç descriptiu de la llengua i ha d’interessar a estudiants de Grau en Llengua i Literatura catalanes, però també a un públic més especialitzat com, per exemple, els lingüistes: graduats, professors de llengua, investigadors de la gramàtica, etc.

Quant a les parts del treball, primerament analitzem l’estat de la qüestió i les dades bibliogràfiques, o sigui, alguns treballs publicats dels verbs psicològics en català i en d’altres llengües, i finalment fem una anàlisi pròpia de les dades. En l’anàlisi de l’estat de la qüestió definim i classifiquem els verbs psicològics del català, i veiem que hi ha tres classes de verbs psicològics atenent la posició sintàctica de l’EXPERIMENTADOR (paper temàtic que descriu entitats animades capaces de sentir estats psíquics), les quals denominem en aquest treball com a verbs de la classe A, de la B i de la C. Aquesta classificació es basa en la descripció clàssica de Belletti & Rizzi (1987), la qual va ser adaptada al català per Cabré & Mateu (1998) i és àmpliament compartida per la majoria d’autors. Per tant, observem les construccions següents:

- (1) *a.* En Joan estima la Maria.
- b.* La tempesta espanta els nens.
- c.* La Maria agrada a en Joan.

Els verbs de la classe B (1b), els quals són verbs transitius en què el subjecte rep el paper temàtic CAUSA i el complement directe el d’EXPERIMENTADOR, són els únics verbs psicològics que participen en l’alternança causativa; per contra, els de la classe A (1a), que són verbs transitius en els quals el subjecte rep el paper temàtic EXPERIMENTADOR i el complement directe el de TEMA, i els verbs de la classe C (1c), que són verbs intransitius en

què el complement indirecte rep el paper temàtic EXPERIMENTADOR i el subjecte el de TEMA, denoten estats mentals i no alternen.

Tot seguit, i a partir de la bibliografia consultada, comprovem que els verbs que participen en l'alternança causativa són aquells que tenen un component de causativitat i un component de canvi d'estat en la seva estructura semàntica. A més, els verbs que participen en l'alternança causativa tenen dos usos, un de transitiu o construcció causativa (2a), que té el significat de causar el procés denotat pel verb intransitiu, i un d'intransitiu o construcció anticausativa (2b). Per tant, tenim:

- (2) a. El teu comportament va sorprendre la Maria.
- b. La Maria es va sorprendre.

Pel que fa a la morfologia, l'alternança es caracteritza perquè en els verbs psicològics el verb intransitiu presenta la forma pronominal *es* (2b).

Quant a l'anàlisi pròpia, en què obtenim les dades a partir de la intuïció lingüística i de dades de corpus, analitzem la participació dels verbs psicològics del català en l'alternança causativa i, tot seguit, els comparem amb el comportament dels verbs de canvi d'estat. A més, comprovem que el subjecte de la construcció transitiva dels verbs psicològics de la classe B que alternen necessàriament ha de ser causatiu (2a). Per altra banda, la passiva perifràstica té molta importància en els verbs psicològics de la classe B, ja que és acceptable si el subjecte de la construcció transitiva és [+humà] i presenta intencionalitat, o sigui, si és agentiu (3a), però no si el subjecte és causatiu (4a). Així, si una construcció accepta la passiva perifràstica mai no pot alternar (3c):

- (3) a. En Joan va espantar la Maria (intencionadament).
- b. La Maria va ser espantada per en Joan.
- c. #La Maria es va espantar. [equivalent a (3a)]

- (4) a. La tempesta va espantar la Maria.
- b. #La Maria va ser espantada (per la tempesta).
- c. La Maria es va espantar. [equivalent a (4a)]

També analitzem la variant anticausativa dels verbs psicològics i quines característiques té. A més, fem una classificació dels verbs psicològics de la classe B, en què comprovem que hi ha alguns verbs d'aquesta classe que majoritàriament són causatius i alternen (5b), uns

altres que sempre són agentius i no alternen (5c), un tercer grup que sempre són causatius i tampoc no alternen (5d), un quart grup de verbs que de vegades són agentius i no alternen (5e) i d'altres cops causatius i alternen (5g), i finalment un cinquè grup de verbs que són de causa interna (5h) i com expliquen Levin & Rappaport Hovav (1995, *apud* Abrines 2016), indiquen un procés provocat a causa de les propietats inherents de l'argument verbal i no alternen. Per això, obtenim les següents construccions:

- (5) a. {La pel·lícula / En Joan} va avorrir els nens.
- b. Els nens es van avorrir.
- c. En Joan assetja (psicològicament) la Maria.
- d. El cotxe vermell fascina en Joan.
- e. La Maria va tranquil·litzar en Pere (intencionadament).
- f. El bon temps va tranquil·litzar en Pere.
- g. En Pere es va tranquil·litzar. [equivalent a (5f)]
- h. En Miquel s'entesta a comprar la casa.

Quant a la classificació aspectual dels verbs psicològics de la classe B que participen en l'alternança causativa, comprovem que la construcció pronominal d'aquests verbs, segons Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), presenta un límit seguit d'un estat, però el límit que dona peu a l'estat no és tèlic i marca l'inici però no el desenvolupament o final del canvi. Per altra banda, quan la construcció transitiva és causativa la definim com a causativa estativa, ja que si analitzem la construcció (5a), veiem que hi ha una relació entre causativitat i interpretació episòdica; per tant, a (5a) hi ha una causa que fa que els nens estiguin avorrits mentre dura.

2. Estat de la qüestió

2.1. Definició, classificació i característiques dels verbs psicològics del català

En aquest apartat primerament definim els verbs psicològics, segonament detallem les principals classificacions d'aquests verbs existents en català i finalment expliquem alguna característica dels verbs psicològics que els diferencia de la resta de verbs.

En relació als predicats psicològics podem afirmar que fan referència a l'emoció o estat mental o psicològic que experimenta un individu. Per això, entre aquests predicats hi trobem

verbs com *estimar*, *sorprendre* o *agradar*, adjectius com *amant* o *desesperat*, i noms com *indignació* o *preocupació*. Així mateix, els verbs psicològics o d'afecció psíquica són “verbs que expressen estats psicològics (estats mentals, emocions o sentiments) o bé un canvi d'estat psicològic” (GIEC 2016: 853). La propietat gramatical que defineix aquests verbs és que tenen un argument EXPERIMENTADOR que pot ocupar més d'una posició sintàctica, la qual cosa justifica l'establiment d'una classificació dels verbs psicològics.

Respecte a la descripció clàssica de Belletti & Rizzi (1987), cal dir que hi ha tres classes de verbs psicològics que “seleccionen dos arguments, detentors d'unes mateixes funcions semàntiques: un EXPERIMENTADOR (l'entitat animada que experimenta l'estat psicològic) i un TEMA” (Rosselló 2008: 1922). Per altra part, la classificació dels verbs psicològics es fa en funció de la posició que ocupa l'argument EXPERIMENTADOR i en català es parteix de la classificació feta per Cabré & Mateu (1998) en tres classes sintàctiques:

- Primera classe: l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició sintàctica de subjecte i està formada per verbs del tipus *témer*, *odiar*, *estimar*. Tenim construccions com:

- (6) *a.* En Joan estima la Maria.
b. En Jordi tem els seus enemics.

- Segona classe: l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició sintàctica de complement directe. En aquest grup incloem verbs com *alegrar*, *preocupar*, *sorprendre*. Tenim construccions com:

- (7) *a.* En Pere espanta en Jordi.
b. En Jordi impressiona la Margarida.

- Tercera classe: l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició sintàctica de complement indirecte. En aquest grup hi ha verbs com *agradar*, *importar*, *doldre*. Incloem en aquesta classificació les construccions:

- (8) *a.* En Joan importa a la Maria.
b. La xocolata agrada als nens.

Val a dir que aquesta classificació de Cabré & Mateu (1998) només ens parla del paper temàtic EXPERIMENTADOR, però no diu quin paper temàtic té l'altre argument; és a dir, en la segona classe ens diu que el complement directe és EXPERIMENTADOR, però no quin paper rep el subjecte, per exemple. Per altra banda, Cabré & Mateu (1998) proposen que les

construccions acusatives dels verbs psicològics de la segona classe (*alegrar*) tenen una estructura semàntica idèntica a la de les construccions acusatives amb verbs causatius de canvi d'estat. A tall d'exemple, tenim “Els forts vents van obrir la porta = Els forts vents CAUSAR la porta ESDEVENIR obrirTA”. (Cabré & Mateu 1998: 75). Conseqüentment, en la seva estructura semàntica tenen els tres components de qualsevol predicat transitiu causatiu, és a dir, tenen un component de causativitat, un component de transició o moviment i un component de relació estàtica o inerta:

(9) *a.* Les teves paraules van alegrar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN alegria (i.e., alegre).

(Cabré & Mateu 1998: 75 [15a]).

Per tant, aquests lingüistes conclouen que les construccions transitives (10a) i (11a) permeten l'anomenada alternança causativa, ja que consideren que poden participar en aquesta alternança els verbs que tenen un component de causativitat i un component de canvi d'estat en la seva estructura semàntica:

(10) *a.* Les teves paraules van alegrar molt en Pere.

b. En Pere es va alegrar molt (amb les teves paraules).

(Cabré & Mateu 1998: 75 [16a-b]).

(11) *a.* El corrent d'aire va obrir la porta.

b. La porta es va obrir (amb el corrent d'aire).

(Cabré & Mateu 1998: 75 [17a-b]).

Finalment, cal assenyalar “que les construccions amb datiu del tipus *agradar* no són construccions causatives, volem dir que no incorporen cap component semàntic de causativitat en l'estructura semàntica que està en la interfície amb la seva estructura sintàctica corresponent” (Cabré & Mateu 1998: 76).

Per altra banda, Rosselló (2008), com Cabré & Mateu (1998), segueix la classificació en tres grups que van establir Belletti & Rizzi (1987). Malgrat tot, entre les dues agrupacions hi ha dues petites diferències, ja que mentre que Cabré & Mateu (1998) els anomenen verbs de la primera classe, de la segona classe i de la tercera classe, Rosselló (2008) els anomena verbs de la classe A, de la classe B i de la classe C. Segonament, Rosselló (2008) afegeix que en els tres grups l'argument que no rep el paper temàtic EXPERIMENTADOR rep el de TEMA.

Quant a la classificació de Rosselló (2008), l'autora diu que els verbs de la classe A són *témer, odiar, menysprear, apreciar*, etc. Els verbs de la B són *espantar, ofendre, molestar, fatiguar, empenyar, preocupar, impressionar*, etc. Ja per acabar, els de la classe C són *agradar, repugnar, importar, xocar, doldre, urgir*, etc.

Rosselló (2008) també afirma que només els verbs de la classe B són causatius i afegeix que denoten processos mentals. Per contra, els de les classes A i C són estatus i denoten estats mentals, com a exemple d'aquest fet tenim el verb de la classe C *agradar*, que significa 'tenir o sentir grat'. Per tant, solament els verbs de la classe B poden participar en l'alternança causativa:

- (12) a. La tempesta va sorprendre la Maria.
b. La Maria es va sorprendre.

Per altra part, el caràcter estatiu dels verbs de la classe A (13a) i dels de la classe C (13c) fa que a diferència dels de la B (13b) no participin en la construcció progressiva de gerundi:

- (13) a. ??En Joan està estimant la Maria.
b. Això que passa m'està preocupant.
c. #El que fas m'està dolent.

A més, els verbs de la classe A (14a) són reticents a l'elisió de l'objecte; en canvi els de la B (14b) i els de la C (14c) no ho són:

- (14) a. #Les persones odien.
b. Els enemics preocupen.
c. Aquesta pel·lícula agrada.

Per altra banda, els verbs psicològics de la classe A es poden interpretar fàcilment com a reflexius (15a); per contra, els de la B reben la interpretació típica d'alternant intransitiu (15b) de l'alternança causativa:

- (15) a. ??En Joan es tem (a si mateix).
b. La Maria es preocupa (per la feina).

Segons Rosselló (2008), les construccions causatives amb *fer* + infinitiu (16a) reben la mateixa interpretació sense el verb causativitzador (16b), i aquest fet posa de manifest la naturalesa inherentment causativa dels verbs de la classe B:

- (16) *a.* Això fa emprenyar el seu germà.
b. Això empenya el seu germà.

A continuació, veiem la classificació de la GIEC (2016), la qual no segueix l'agrupació clàssica de Belletti & Rizzi (1987), ja que distingeix quatre grups:

- Verbs de la classe *agradar*: són estatus, seleccionen un complement datiu EXPERIMENTADOR i solen dur un subjecte en posició postverbal:

- (17) *a.* A en Miquel li reca gastar diners, però li agrada viure bé.

Segons la GIEC (2016), es comporten com *agradar* els verbs *abellir, coure* ('ferir l'esperit'), *desagradar*,¹ *desplaure, doldre, importar, interessar, pesar, plaure, recar, remordir, repugnar*.

- Verbs com *obsessionar*: participen en l'alternança causativa, ja que tenim el verb transitiu amb sentit causatiu (*obsessionar*), i el correlat pronominal no transitiu que pren com a subjecte el complement directe (interpretat com a EXPERIMENTADOR) del verb causatiu. La forma pronominal té un valor incoatiu i designa el procés que condueix a un canvi d'estat. En aquest grup incloem verbs com *aclaparar, acomplexar, acovardir, alegrar, angoixar, aterrir, avergonyir, commoure, emocionar, encaparrar, enervar, esclaiar*. Així, observem les construccions:

- (18) *a.* En Jordi va commoure la Maria.
b. La Maria es va commoure.

- Verbs del tipus *preocupar*: també admeten la construcció causativa (19a) i la pronominal (19b):

- (19) *a.* El mal temps preocupa l'excursionista.
b. L'excursionista es preocupa (a causa del mal temps).

En la construcció (19a) l'EXPERIMENTADOR és el complement directe i en la (19b) el subjecte. Segons la GIEC (2016), els verbs d'aquesta classe es diferencien dels de

---

¹ Cabré & Mateu (1998) i Rosselló (2008) sempre han assenyalat que la normativa erra en entrar com a transitius (verbs de la classe B) els verbs *desagradar* i *interessar*, i han defensat que aquests dos verbs s'han de considerar de la classe C, ja que no es poden construir en imperatiu ni amb aspecte progressiu. Val a dir, però, que en la nova GIEC (2016), l'IEC ha rectificat i ha acceptat que aquests dos verbs són intransitius.

l'anterior perquè admeten una altra construcció en què l'EXPERIMENTADOR és datiu i el subjecte sol aparèixer en posició postverbal:

(20) *a.* Li preocupa el mal temps, a l'excursionista.

A més, la GIEC (2016) afirma que la construcció (20a) no té un sentit causatiu, ja que s'acosta sintàcticament i semànticament als verbs psicològics de la classe *agradar*; per tant, aquesta construcció indica l'estat psicològic que experimenta la persona afectada. Per altra banda, la construcció transitiva (19a) té un sentit causatiu i la forma pronominal (19b) expressa el procés que condueix a un canvi d'estat psicològic.

- Verbs transitius estatus que expressen sentiments: *admirar, apreciar, detestar, enyorar, estimar, lamentar, menysprear, odiar, témer.*

(21) *a.* En Jordi menysprea la Pilar.

Quant a la variabilitat sintàctica que presenten les tres classes dels verbs psicològics (en aquest treball seguim la classificació feta per Cabré & Mateu (1998) i per Rosselló (2008)), podem dir que ha suscitat interès, perquè aquests verbs contravenen la *hipòtesi de la uniformitat en l'assignació temàtica* (UTAH), la qual afirma que hi ha correlació entre papers temàtics i posicions sintàctiques.

Per altra banda, la proposta de les teories neoconstruccionistes de Borer (2005) afirma que els verbs psicològics presenten elasticitat, ja que un mateix verb es troba en construccions sintàctiques distintes i consegüentment de semàntica estructural diferent:

(22) *a.* En Joan va espantar la Rosa deliberadament.

b. La foscor espanta la Rosa.

c. La Rosa es va espantar amb el tro.

Aquestes tres construccions, malgrat tenir el mateix verb, sintàcticament són diferents, ja que (22a) és una construcció causativa agentiva, (22b) és causativa estativa i (22c) és anticausativa.

Així doncs, en aquest apartat hem definit els verbs psicològics, hem explicat les principals agrupacions que hi ha d'aquests verbs en català i hem vist que són uns verbs que formen una classe gramaticalment diferenciada, ja que contravenen la UTAH i presenten elasticitat.

2.2. L'alternança causativa

En aquest apartat ens proposem exposar quines característiques ha de presentar un verb de la classe B per a participar en l'alternança causativa i veiem que aquests verbs han de permetre arguments externs AGENT i CAUSA. A més, segons Abrines (2016), quan l'argument extern de la construcció transitiva dels verbs de canvi d'estat rep el paper temàtic AGENT, la construcció intransitiva s'anomena passiva pronominal, i quan rep el de CAUSA s'anomena anticausativa. Per altra part, veiem que hi ha alguns verbs que no participen en l'alternança causativa, com, per exemple, els que només són agentius o els que solament presenten la forma pronominal. Finalment, comprovem que hi ha alguns verbs de la classe B que permeten la construcció dativa.

Sobre l'alternança causativa, segons Rosselló (2008) hi ha alternança quan un verb pot aparèixer en diferents formats oracionals, la qual cosa ha relativitzat el concepte de (in)transitivitat. L'alternança causativa és un procés que prototípicament ocorre amb els verbs de canvi d'estat, però també amb alguns verbs psicològics. Per altra part, els verbs que participen en l'alternança causativa tenen un ús transitiu (23a) i un ús intransitiu (23b), en què l'ús transitiu (variant causativa) té el significat de causar el procés denotat pel verb intransitiu:

(23) *a.* El temporal va sorprendre la Maria.

b. La Maria es va sorprendre.

Per altra banda, els verbs psicològics que participen en l'alternança causativa, com ja hem explicat, només són els de la classe B, els quals presenten una forma pronominal. Aquesta alternança és diatètica i de valència. L'alternança diatètica és la relació entre les funcions semàntiques (AGENT, CAUSA, TEMA, EXPERIMENTADOR, etc.) i les funcions sintàctiques (subjecte, objecte, etc.). Així, “parlarem d'alternança de diàtesi quan, amb un verb, aquesta associació presenti dues pautes diferents (o més)” (Rosselló 2008: 1897). Per tant, hi ha la forma en què apareix un verb transitiu amb sentit causatiu, i el correlat pronominal no transitiu, que pren com a subjecte el complement directe (interpretat com a EXPERIMENTADOR) del verb causatiu. A més, la forma pronominal designa el procés que condueix a un canvi d'estat. A (23a) *el temporal* és el subjecte amb paper temàtic CAUSA; en canvi, a (23b) *La Maria* és el subjecte EXPERIMENTADOR. Aquesta alternança també afecta la transitivitat del verb.

Per altra banda, l'alternança de valència és “aquella en què el verb ocorre amb un nombre diferent d'arguments en cada alternant” (Rosselló 2008: 1897). Veiem que la construcció (23a) presenta un argument extern (*el temporal*) i un d'intern (*la Maria*); per contra, l'alternant (23b) només té un argument extern (*la Maria*).

Pel que fa als verbs de canvi d'estat, Abrines (2016) considera que una construcció intransitiva que deriva d'una construcció transitiva amb subjecte AGENT és passiva pronominal. Per contra, quan la construcció causativa amb subjecte CAUSA dona lloc a la intransitiva, aquesta cal considerar-la anticausativa. Així, el comportament d'aquestes construccions queda unificat. Per tant, quan el paper temàtic és AGENT es poden afegir adverbis orientats a l'AGENT en la construcció intransitiva. En canvi, quan la construcció transitiva té un subjecte causatiu, la construcció derivada anticausativa admet l'adjunt causatiu *per si sol*. Per altra banda, si partim d'una construcció intransitiva sense adjunts i no sabem de quina causativa deriva, podem pensar que és anticausativa o passiva pronominal. Per saber quina de les dues és, cal conèixer el context. Conseqüentment, segons la proposta d'Abrines (2016), la construcció (24b) és una passiva pronominal i no una construcció anticausativa, ja que deriva d'una construcció transitiva amb subjecte AGENT (24a):

(24) *a.* En Joan va trencar el vidre.

b. El vidre es va trencar.

Cal destacar també que un verb que presenta alternança causativa no ha de restringir el paper temàtic del seu subjecte en la construcció transitiva, o sigui, ha de permetre arguments externs AGENT i CAUSA:

(25) *a.* En Joan va espantar la Maria (intencionadament).

b. La pluja va espantar la Maria.

c. La Maria es va espantar.

En la construcció (25a), l'argument extern és AGENT, el qual definim com “la persona o animal que controla l'acció verbal. Per tant, és típicament [+animat] i s'associa amb un verb d'acció” (Cuenca 2006: 9). En canvi, en la construcció (25b) l'argument extern és CAUSA, el qual paper temàtic és “la força que ha originat un determinat estat de coses; en general, s'identifica amb un AGENT [+inanimat]” (Cuenca 2006: 9). Per tant, aquest verb accepta arguments externs AGENT i CAUSA i permet la construcció anticausativa (25c).

Per altra banda, hi ha verbs que només poden ser agentius:

- (26) *a.* En Joan va assetjar (psicològicament) la Maria.
b. #La Maria es va assetjar.

En aquest sentit, hem vist que aquest verb no alterna mai, ja que només pot ser agentiu i mai no pot ser causatiu. Per això, Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, *apud* Abrines 2016) opinen que aquests verbs no poden participar en l'alternança causativa i que no alternen en cap llengua. Abrines (2016) ho demostra amb un verb d'arrel agentiva (*assassinar*):

- (27) *a.* En Joan va assassinar en Pere.
b. #La destrat va assassinar en Pere.
c. #Els disgusts van assassinar en Pere.
d. #La caiguda va assassinar en Pere.
 (Abrines 2016: 70 [1b-c-d]).

Abrines (2016) comprova que el verb *assassinar* solament permet la construcció amb subjecte amb paper temàtic AGENT (27a). A partir d'aquí, aquest autor destaca que aquest verb no pot formar un alternant anticausatiu:

- (28) *a.* #En Pere es va assassinar.
 (Abrines 2016: 71 [3a]).

Per tant, la construcció (28a) no és acceptable en cap cas. A més, ho demostra el fet que el verb *assassinar* no admet adjunts orientats a l'agent o clàusules finals (29a), ni tampoc l'adjunt *per si sol* (30a):

- (29) *a.* #En Pere es va assassinar {a posta / per cobrar l'assegurança}.
 (Abrines 2016: 71 [4a]).

- (30) *a.* #En Pere es va assassinar per si sol.

Quant a les llengües romàniques, l'alternant de la construcció intransitiva generalment recorre a la morfologia, en particular a la forma pronominal *se*, la qual bloqueja l'expressió de l'argument extern de la construcció transitiva. A més, en l'alternança causativa, l'alternant transitiu s'anomena *variant causativa* (31a) i l'alternant intransitiu (no causatiu), variant *anticausativa* (31b):

(31) a. La pluja va espantar en Jordi.

b. En Jordi es va espantar.

Per altra part, hem vist que els verbs psicològics que participen en l'alternança causativa són els de la classe B, els quals són verbs causatius que admeten la versió pronominal. Segons la GIEC (2016) són verbs com *aclaparar*, *acomplexar*, *acovardir*, *alegrar*, *angoixar*, *atabalar*, *aterrir*, *avergonyir*, *commoure*, *emocionar*, *encaparrar*, *enervar*, *esglaiar*, *esparverar*, *esverar*, *fastiguejar*, *horrortitzar*, *neguitejar*, *obsessionar*, *ofendre*, *tranquil·litzar*. Val a dir que hi ha verbs d'aquesta classe que no disposen de versió pronominal (*importunar*). Per contra, n'hi ha que només tenen versió pronominal i no disposen de verb causatiu (*obstinar-se*, *entossudir-se*, *entestar-se*, *delir-se*, *desviure's*, *frisar-se*), i segons la GIEC (2016) per a construir una oració causativa amb aquests verbs cal usar els verbs *fer* o *causar*:

(32) a. La seva tossuderia fa que s'entesti a resoldre aquest problema.

Per altra banda, hem vist que la GIEC (2016) diferencia verbs psicològics de la classe B, tipus *preocupar*, del grup de verbs de la mateixa classe format per *aclaparar*, *acomplexar*, *acovardir*, *alegrar*, etc., perquè els primers admeten una construcció en què l'EXPERIMENTADOR va en datiu i el subjecte sol aparèixer en posició postverbal:

(33) a. Li preocupa la teva malaltia, al teu germà.

A més, aquesta oració no té un sentit causatiu, ja que s'acosta sintàcticament i semànticament als verbs psicològics de la classe C i indica l'estat psicològic que experimenta la persona afectada.

Quant al verb *molestar*, la GIEC (2016) explica que té un comportament semblant al verb *preocupar*, però té propietats sintàctiques diferents segons l'accepció. Per tant, *molestar* té una accepció transitiva de sentit causatiu i la corresponent pronominal no transitiva (variant anticausativa) quan significa "fer enfadar":

(34) a. Les crítiques l'han molestat.

b. S'ha molestat per les crítiques.

A més a més, el verb *molestar* presenta una versió estativa i selecciona un complement datiu quan significa 'ser molest a algú, fer nosa a algú':

(35) *a.* A en Joan li molesta la pluja.

La GIEC (2016) conclou que la construcció (35a) és una accepció estativa i no té correspondència pronominal. Per altra banda, més endavant veiem que aquesta construcció és inergativa.

D'una manera definitiva, en aquests paràgrafs hem explicat quines característiques han de presentar els verbs psicològics de la classe B per a participar a l'alternança causativa. Per a participar-hi, han de permetre arguments externs AGENT i CAUSA; per això, hem comprovat que els verbs que només són agentius no alternen. A més, hem vist que hi ha alguns verbs que només presenten la construcció intransitiva i que tampoc alternen. Finalment, hem comprovat que hi ha uns quants verbs de la classe B que permeten la construcció dativa.

3. Verbs psicològics que participen en l'alternança causativa

En aquest apartat expliquem en quins casos el subjecte de la construcció transitiva rep el paper temàtic AGENT i en quins el de CAUSA. També veiem que només accepten la passiva perifràstica les construccions agentives, però mai les causatives. A més, comprovem que en els verbs psicològics de la classe B la construcció intransitiva sempre és la construcció anticausativa. Tot seguit analitzem un grup de verbs psicològics que sempre són agentius i un altre que només tenen versió pronominal. També fem una classificació aspectual dels verbs psicològics, més endavant diferenciem els verbs de la classe A i de la C dels de la classe B, i finalment fem una classificació dels verbs psicològics de la classe B.

3.1. Paper temàtic del subjecte de la construcció transitiva dels verbs psicològics de la classe B

En aquest apartat expliquem en quins casos considerem que el subjecte de la construcció transitiva dels verbs psicològics de la classe B rep el paper temàtic CAUSA i en quins casos el d'AGENT:

(36) *a.* En Joan va tranquil·litzar els nens.

b. La presència d'en Joan va tranquil·litzar els nens.

c. El fet que en Joan hi fos va tranquil·litzar els nens.

Segons Di Tullio (2015), quan el subjecte és [+humà] (36a), el podem interpretar com un AGENT que actua deliberadament o com una CAUSA que desencadena de manera involuntària un efecte en l'EXPERIMENTADOR. En la interpretació agentiva d'aquesta construcció podem substituir el subjecte per *ell*. Per contra, les construccions (36b) i (36c) només admeten la interpretació causativa i el subjecte es pot substituir per *això*. Per altra part, en la interpretació agentiva el subjecte designa un individu que realitza una acció que repercuteix en el PACIENT; en canvi, en la causativa el subjecte no fa referència directa a l'individu mateix, sinó més aviat a alguna cosa que té a veure amb ell. Per altra banda, Zubizarreta (1987, *apud* Marín 2015) proposa que en les construccions causatives (36b) i (36c), *en Joan* s'interpreta metonímicament com el conjunt de les parts del seu cos o de les seves propietats (els ulls, la mirada, etc.) o els estats o accions en què està involucrat l'individu (l'arribada, ser present, haver arribat a temps, etc.).

Per altra banda, les construccions (37a) i (37b) semànticament són força semblants i inicialment podem considerar que (37b) és agentiva i que (37a) presenta un subjecte INSTRUMENTAL, definit com l'instrument que fa servir l'AGENT (*en Joan*) per espantar la Maria. Però en aquest treball, hem considerat que hi ha alternança quan el subjecte de la construcció transitiva no presenta intencionalitat i consegüentment és causatiu. Per contra, si el seu subjecte és agentiu, o sigui, actua amb voluntarietat, la construcció no alterna. Així, la construcció (37b) pot ser agentiva o causativa segons si el context ens indica que hi ha intencionalitat o no per part del subjecte:

- (37) *a.* El crit d'en Joan va espantar la Maria.
b. En Joan, amb el seu crit, va espantar la Maria.

En conjunt, en aquest apartat hem explicat que quan el subjecte de la construcció transitiva presenta intencionalitat rep el paper temàtic AGENT; per contra, quan no presenta voluntarietat, encara que sigui [+humà], rep el de CAUSA.

3.2. La passiva perifràstica en els verbs psicològics de la classe B

En aquest apartat expliquem que les construccions transitives amb subjecte AGENT accepten la passiva perifràstica; per contra, les construccions transitives en què el subjecte rep el paper temàtic CAUSA, no accepten mai la passiva perifràstica.

A diferència dels verbs de canvi d'estat, no tots els verbs psicològics de la classe B poden formar la passiva perifràstica, ja que en alguns d'aquests verbs la construcció queda molt forçada. Per això, segons Gehrke & Marco (2015), només els verbs psicològics de la classe B que tenen una lectura agentiva poden formar la passiva perifràstica. Com a exemple d'aquest fet, tenim els verbs *avorrir* i *preocupar*, els quals no accepten la passiva perifràstica (38b) i el subjecte de la seva construcció transitiva (38a) mai no rebrà el paper temàtic AGENT. Per tant, en aquest treball considerem que el subjecte de la construcció transitiva dels verbs de la classe B que no accepten la passiva perifràstica tindrà sempre el paper temàtic CAUSA. En conseqüència, en la construcció (38a), *en Joan*, si bé és un subjecte [+humà], no actua amb voluntarietat i el considerem un subjecte CAUSA. Aquest fet reforça el paper temàtic d'EXPERIMENTADOR de l'argument intern, perquè els acusatius d'aquests verbs no són pacients normals, sinó experimentadors, ja que no poden ser subjecte de la passiva:

(38) a. {En Joan / la joguina} {avorreix / preocupa} la Maria.

b. #La Marta va ser {preocupada / avorrida} {(per en Joan) / (per la joguina)}.

Val a dir que de forma excepcional també podem considerar acceptables les següents construccions, en què un verb que hem dit que normalment és causatiu també pot ser agentiu:

(39) a. ??En Joan avorreix la Maria (intencionadament).

b. ??En Joan preocupa la Maria (intencionadament).

Però aquestes construccions no s'usen en el llenguatge pràctic, ja que si consultem el Corpus textual informatitzat de la llengua catalana (CTILC), la majoria de les vegades aquests dos verbs apareixen en la construcció intransitiva, la qual més endavant demostrarem que en el cas dels verbs psicològics sempre és la variant anticausativa, i a diferència dels verbs de canvi d'estat mai no és passiva pronominal. A banda d'això, l'acceptabilitat de les construccions (39a) i (39b) corrobora el fet que quan un verb participa en l'alternança causativa, la seva construcció transitiva ha de permetre arguments externs AGENT i CAUSA.

En canvi, el verb *tranquil·litzar*, quan consultem el CTILC, tant apareix en la forma transitiva (amb subjecte agentiu o causatiu) com en la forma intransitiva (variant anticausativa). Per tant, tenim un tipus de verbs psicològics de la classe B que es poden comportar com a agentius i com a causatius (*tranquil·litzar*, *sorprendre*, *molestar*, *espantar*), i un segon tipus que sempre són causatius (*preocupar*, *avorrir*, *divertir*, *entretenir*, *enutjar*). I tenim les construccions:

- (40) *a.* Els nens van ser {tranquil·litzats / espantats} per en Joan.
b. #Els nens van ser {tranquil·litzats / espantats} per la notícia.
c. #Els nens van ser {preocupats / avorrits} per en Joan.

En la construcció (40a) l'adjunt és agentiu; en canvi, en la (40b) i en la (40c) és causatiu; per això, aquestes dues construccions no accepten la passiva perifràstica.

Així doncs, hem comprovat que quan un verb psicològic de la classe B presenta passiva perifràstica és agentiu; en canvi, quan un verb no la presenta és causatiu. A més, hem vist que hi ha uns verbs que sempre són causatius i uns altres que poden ser causatius o agentius.

3.3. La variant anticausativa en els verbs psicològics de la classe B

En aquest apartat, veiem que la construcció anticausativa es dona en verbs causatius i que accepta adjunts que indiquen CAUSA. També comprovem que els verbs psicològics només accepten la construcció anticausativa i mai la passiva pronominal. A més, hi ha verbs que quan són causatius alternen i quan són agentius no; per contra, hi ha uns altres verbs que sempre són causatius i participen en l'alternança causativa. Finalment, veiem quins tipus de sintagmes preposicionals acompanyen els verbs causatius i que la passiva perifràstica no legitima aquest tipus d'adjunts.

Pel que fa a la construcció (41b), veiem que és la variant anticausativa, ja que aquest verb és causatiu i encara que *En Joan* sigui un subjecte [+humà], no té intencionalitat i no és agentiu:

- (41) *a.* En Joan avorreix la Maria.
b. La Maria s'avorreix.
c. #En Joan avorreix la Maria intencionadament.

A més, aquests verbs accepten l'adjunt causatiu *per si sol* (42a), però no accepten adjunts orientats a l'AGENT (43a): :

- (42) *a.* La Maria s'avorreix per si sola.
(43) *a.* #La Maria s'avorreix intencionadament.

Per tant, les construccions anticausatives només legitimen adjunts que indiquen CAUSA o del tipus *per si sol*, *per si mateix*, *per ell mateix*. Per altra part, aquests adjunts expressen la identificació de la CAUSA i del TEMA en un únic argument, i segons Abrines (2016) el fet que

els verbs que participen en l'alternança causativa els legitimin demostra que en la seva estructura lexicosemàntica hi ha un component CAUSA.

Per altra banda, el subjecte de la construcció (44a), com hem vist a l'apartat 3.1, pot ser agentiu o causatiu; però en aquest cas no ho podem saber i caldria veure el context per a saber si presenta intencionalitat o no. A més a més, la construcció (45b) sempre serà anticausativa i a diferència dels verbs de canvi d'estat, els verbs psicològics mai no presenten passiva pronominal, ja que veiem que la construcció intransitiva mai no accepta adjunts orientats a l'AGENT (45d-e), però sí causatius (45c):

(44) *a.* En Joan va tranquil·litzar la Maria.

(45) *a.* La presència d'en Joan va tranquil·litzar la Maria.

b. La Maria es va tranquil·litzar.

c. La Maria es va tranquil·litzar per si sola.

d. #La Maria es va tranquil·litzar intencionadament.

e. #La Maria es va tranquil·litzar {per enllestir la feina / per donar exemple}.

Tot seguit, veiem que el motiu pel qual els verbs psicològics de la classe B no legitimen la passiva pronominal el podem explicar a partir de la teoria dels protopapers temàtics, la qual segons Recio (2015) diu que l'AGENT i el PACIENT / TEMA són els únics papers rellevants per a la realització argumental. Per altra part, hem vist que els experimentadors no són pacients normals; per tant, si el complement directe de la construcció transitiva és EXPERIMENTADOR (paper temàtic no prototípic amb pocs trets del protopaper TEMA / PACIENT) i no TEMA / PACIENT, mai no podrà ser subjecte de la passiva perifràstica ni de la passiva pronominal. Per contra, hem explicat que hi ha verbs psicològics que admeten la passiva perifràstica (*humiliar, espantar*). A partir d'aquí, podríem afirmar que no tots els acusatius són experimentadors normals; malgrat tot, en tots els casos designen persones que pateixen processos mentals. Conseqüentment, l'acusatiu dels verbs que accepten la passiva perifràstica és un argument intern que té més propietats del protopaper PACIENT que l'acusatiu dels verbs que no accepten la passiva perifràstica, com pot ser que la construcció transitiva dels verbs que accepten la passiva perifràstica presenta un subjecte AGENT. En canvi, el subjecte de la construcció transitiva dels verbs de la classe B que no accepten la passiva perifràstica no presenta intencionalitat i rep el paper temàtic CAUSA. Per tant,

l'explicació d'aquest comportament diferenciat possiblement rau en el diferent paper temàtic que rep el subjecte de la construcció transitiva.

Així, quan aquests verbs són agentius presenten la passiva perifràstica, però no la construcció anticausativa ni la passiva pronominal, i quan són causatius tenen la variant anticausativa, però no la passiva pronominal. A més, en els verbs psicològics de la classe B només hi ha alternança quan el subjecte de la construcció transitiva és causatiu, però no si és agentiu, i la construcció (44a) participarà en l'alternança causativa si el subjecte (*en Joan*) rep el paper temàtic CAUSA, però no si rep el d'AGENT. En canvi, la construcció (45a) sempre és causativa, ja que el subjecte no és [+humà].

Per aquest fet, per a diferenciar els verbs tipus *avorrir* (sempre presenten la construcció transitiva amb subjecte CAUSA) dels verbs tipus *tranquil·litzar* (quan el subjecte és [+humà] poden presentar intencionalitat i ser verbs agentius, o no presentar-ne i ser verbs causatius, i quan el subjecte no és [+humà] sempre són causatius) cal tenir present que els primers sempre participen en l'alternança causativa; en canvi, els segons només hi participen quan el subjecte de la construcció transitiva rep el paper temàtic CAUSA.

Per altra banda, hem vist que la característica principal dels verbs psicològics és que “tenen dos arguments: la persona que experimenta l'emoció o el sentiment (dita «EXPERIMENTADOR») i l'objecte o causa del sentiment (dit «TEMA»)” (Solà, 2011: 134). Per tant, en els verbs de la classe B el subjecte és una causa. Val a dir que més endavant expliquem que en el cas dels verbs de la classe B és més coherent dir que el subjecte de la construcció transitiva rep el paper temàtic CAUSA i no el de TEMA. Solà (2011) també explica que els verbs psicològics de la classe B accepten paràfrasis de tipus causatiu: *les teves paraules van alegrar la Maria*, la qual és com *les teves paraules van fer alegrar la Maria*; a més, veiem que aquesta última construcció semànticament és molt semblant a la variant anticausativa *la Maria s'alegra (gràcies a les teves paraules)*; consegüentment, si partim del que diu aquest autor, la construcció intransitiva dels verbs psicològics de la classe B és l'anticausativa.

A banda d'això, si analitzem les construccions:

- (46) a. En Pere va espantar la Maria.
 b. La Maria va ser espantada per en Pere.
 c. #La Maria es va espantar. [equivalent a (46a)]

Considerem la construcció (46c) inadequada com a equivalent intransitiva de (46a), ja que en aquest cas (46a) presenta un subjecte agentiu; però si (46a) fos causativa, (46c) seria adequada. Per altra banda, deduïm que (46a) té un subjecte agentiu amb poca prototipicitat², ja que permet la passiva perifràstica (46b), però no la passiva pronominal (46c). A banda d'això, la passiva perifràstica no admet mai l'adjunt *per si sol*. Per tant, podem confirmar que el subjecte de la construcció transitiva (46a), encara que no sigui prototípic, sí que és agentiu.

A més, en aquest treball considerem que quan el subjecte de la construcció transitiva dels verbs psicològics de la classe B presenta intencionalitat és agentiu, el verb no participa en l'alternança causativa i es comporta com un verb transitiu normal. En canvi, quan el subjecte no presenta intencionalitat és causatiu i el verb alterna. D'aquesta manera, el subjecte dels verbs de la classe B en la seva construcció transitiva no seria TEMA, sinó CAUSA o AGENT; i el complement directe, EXPERIMENTADOR. A banda d'això, quan hem analitzat la classificació dels verbs psicològics en l'estat de la qüestió, hem vist que Rosselló (2008) parteix de la classificació clàssica de Belletti & Rizzi (1987) i considera, com Solà (2011), que el subjecte de la construcció transitiva dels verbs de la classe B té el paper temàtic TEMA, el qual "indica l'objecte o pacient d'una predicació, l'element que rep de manera directa les conseqüències d'una acció, un estat o un procés. Generalment, és [+inanimat] i representa el significat més neutre possible" (Cuenca 2006: 10). Malgrat tot, Rosselló (2008) reconeix que aquest subjecte té un sentit causatiu. Cabré & Mateu (1998) i la GIEC (2016) també admeten que el subjecte de les construccions transitives és causatiu. Quant als verbs de canvi d'estat, el subjecte de la construcció causativa és CAUSA/AGENT i l'objecte és TEMA; però en els verbs psicològics de la classe B l'objecte és EXPERIMENTADOR i no TEMA, perquè és l'entitat afectada [+animat].

Pel que fa als sintagmes preposicionals que indiquen causa, queden legitimats si s'introdueixen amb les preposicions *amb*, *per* o *a causa de*:

(47) a. La tempesta va sorprendre la Maria.

b. La Maria es va sorprendre {per / a causa de / amb} la tempesta.

² Colucciello (2015), quan analitza els verbs psicològics de la segona classe del castellà i de l'italià, considera que el subjecte del verb és el TEMA o correlat de la intencionalitat, i el subjecte intencional, l'EXPERIMENTADOR, és el complement directe.

Malgrat tot, aquestes preposicions presenten una asimetria en el seu ús, ja que *amb* i *a causa de* admeten certa mobilitat del constituent que introdueixen i accepten adjunts que indiquen mitjà (instrument), però *per* no sembla admetre aquesta mobilitat i introduiria adjunts que indiquen causa.

En canvi, si el subjecte transitiu és agentiu veiem que la passiva perifràstica (48b) no admet adjunts causatius:

- (48) a. En Joan va sorprendre la Maria (intencionadament).
 b. #La Maria va ser sorpresa {per/a causa de/amb} la tempesta.
 c. La Maria va ser sorpresa per en Joan.
 d. ??La Maria va ser sorpresa per en Joan a causa del seu comportament.
 e. A causa del seu comportament en Joan va sorprendre la Maria.

Per altra banda, la construcció (48d) només és acceptable si considerem que el subjecte de la construcció (48e) *en Joan* presenta voluntarietat, però no si és causatiu. Per tant, en aquest cas cal analitzar si en Joan, amb el seu comportament, té la intenció de sorprendre la Maria; o si en Joan, malgrat el seu comportament, no té cap intenció de sorprendre la Maria.

En síntesi, en aquest apartat hem vist que la construcció anticausativa accepta adjunts que indiquen CAUSA. També hem comprovat que els verbs psicològics només accepten la construcció anticausativa i que només alternen els verbs que presenten un subjecte causatiu. Ja per acabar, hem vist quins sintagmes preposicionals legitimen els adjunts causatius i que la passiva perifràstica no admet aquests adjunts.

3.4. Verbs psicològics de la classe B agentius

Tot seguit analitzem un grup de verbs psicològics de la classe B en què la construcció transitiva només admet un subjecte AGENT. Per tant, no participen en l'alternança causativa i només tenen la construcció transitiva, però no la intransitiva pronominal. Aquests verbs són *assetjar* (psicològicament), *seduir*, *humiliar*, *dissuadir*, *maltractar* (psicològicament):

- (49) a. En Joan va {assetjar (psicològicament) / seduir} la Maria.
 b. #La Maria es va {assetjar / seduir}.
 c. La Maria va ser {assetjada / seduïda} per en Joan.
 d. Aquell paisatge va seduir la Maria.

Comprovem que aquests verbs no accepten la variant anticausativa (49b), però sí la passiva perifràstica (49c); per tant, el subjecte de la construcció transitiva (49a) sempre és agentiu. Per altra part, la construcció (49d) sembla que admet un subjecte causatiu, però en aquest cas considerem que és una extensió metafòrica i que és un verb agentiu. Per altra banda, el verb *assetjar* (psicològicament) no presenta extensions metafòriques, possiblement perquè és un verb nou (amb aquest significat) i encara no en presenta. A banda d'això, hi ha verbs que no accepten la variant intransitiva i el subjecte de la construcció transitiva és sempre CAUSA (*fascinar*), ja que el verb *fascinar* segons el CLIC és un verb que només és causatiu; a més, com comprovem més endavant, si mirem exemples del CTILC aquest verb sempre és causatiu.

D'una forma breu, hem vist que hi ha alguns verbs que sempre són agentius, els quals no alternen i accepten la passiva perifràstica. També hem comprovat que hi ha un grup de verbs que sempre són causatius i que tampoc participen en l'alternança causativa.

3.5. Verbs psicològics de la classe B que només tenen versió pronominal

Tot seguit, veiem que hi ha alguns verbs que només presenten la versió pronominal (50a) i que no disposen de variant causativa (50c). Segons la GIEC (2016) aquests verbs són *obstinar-se*, *entossudir-se*, *entestar-se*, *delir-se*, *desviure's*, *frisar-se*, i per a construir una oració causativa amb aquests verbs cal usar els verbs *fer* (50b) o *causar*:

- (50) a. En Josep es desviu pels animals.
 b. La seva sensibilitat fa que es desvisqui pels animals.
 c. #Els animals desviuen en Josep.

Aquests verbs indiquen processos de canvi intern; per tant, són verbs de canvi de causa interna i no alternen. Per altra banda, indiquen un procés intern d'una persona (50a). Segons Levin & Rappaport Hovav (1995, *apud* Abrines 2016), les diferències entre els verbs de causa externa i els de causa interna són de tipus semàntic, ja que en els de causa interna el procés el provoca una propietat inherent de l'argument verbal, la qual motiva que aquests verbs no puguin alternar (50c) i que només presentin la construcció intransitiva (50a). Per altra part, segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, *apud* Abrines 2016) els verbs de causa interna no poden expressar un esdeveniment causat per un argument extern,

però sí que segueixen essent causatius. A més, hem vist que aquests verbs fan la seva construcció causativa amb el verb *fer* (50b).

Quant als adjunts causatius *per si sol* / *per si mateix*, segons Abrines (2016), només els legitimen els verbs de causa interna que equivalen a l'expressió *esdevenir* més un adjectiu (51a):

- (51) a. En Joan es va {entossudir / entestar} per si sol.
 b. #En Joan es va desviure per si sol.

Per altra banda, veiem que els verbs psicològics de causa interna no legitimen adjunts orientats a l'agent ni clàusules finals:

- (52) a. #En Joan es va {entossudir / entestar / desviure} {intencionadament / per solucionar el problema}.

Finalment, mostrem un grup de verbs psicològics de causa interna en què la construcció intransitiva es construeix sense el clític: *sofrir*, *patir*, *al·lucinar*, *desvariar*. Per tant, tenim:

- (53) a. En Joan {sofreix / pateix} pels altres.
 b. La seva imaginació fa que sovint {al·lucini / desvariï}.

Amb caràcter general, hem vist que hi ha un grup de verbs que només presenten la construcció intransitiva en la seva forma pronominal, però també n'hi ha que es construeixen sense el clític. A més, són verbs que indiquen processos de canvi intern i no alternen.

3.6. Classificació aspectual dels verbs psicològics

En aquest apartat expliquem el comportament aspectual dels verbs psicològics de la classe A, de la B i de la C. També veiem que les construccions datives dels verbs de la classe B són inergatives i que les construccions dels verbs de la classe C es poden considerar inacusatives.

A l'apartat de classificació dels verbs psicològics, ja hem dit que els de la classe A, en què l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició de subjecte, són estatus; a més, Marín explica que:

Desde los primeros trabajos que se interesaron por el componente aspectual de los verbos psicológicos hay un amplio consenso acerca de la denotación –estativa– de los VPES [verbos psicológicos de EXPERIMENTANTE sujeto]; desde Grimshaw (1990) hasta Fábregas y Marín (2015), pasando por Pesetsky (1995) o Arad (1999). (Marín 2015: 24).

Ho demostrem perquè accepten el sintagma preposicional duratiu *durant x temps* (54a) i no presenten dinamicitat (54b):

- (54) a. En Joan va estimar la Maria durant vint anys.
b. #En Joan estima la Maria i en Pere també ho fa.
c. #En Joan estima la Maria cada cop que la veu.

Pujalte (2015) afirma que són estats homogenis (sense dinamicitat); per això, constata que no presenten lectures iteratives en present (54c).

Pel que fa als verbs de la classe C, en què l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició de datiu, també hem vist que són estatus i ho demostrem amb les mateixes proves:

- (55) a. En Joan va agradar a la Maria durant vint anys.
b. #En Joan agrada a la Maria i en Pere també ho fa.

Per altra banda, Perlmutter (1978, *apud* Abrines 2004) formula la Hipòtesi Inacusativa, segons la qual distingeix dos grups de verbs intransitius: els inergatius o intransitius purs (56a) i els inacusatius (56b). Tant els verbs inergatius com els inacusatius seleccionen un únic argument. En els primers l'argument es genera a l'estructura profunda com a subjecte. Per contra, en els inacusatius l'argument es genera com a objecte a l'estructura profunda i es trasllada a la posició de subjecte a l'estructura superficial. Per altra banda, segons Rosselló (2008), els verbs inergatius seleccionen semànticament un argument que rep el paper AGENT i és [+animat]; per contra, els inacusatius seleccionen un argument que rep el paper TEMA o PACIENT:

- (56) a. En Joan corre.
b. El nen ha crescut molt.

Aquests dos tipus de verbs tenen un comportament sintàctic diferent. Per això, Perlmutter (1978, *apud* Abrines 2004) explica que el subjecte superficial dels inacusatius pot anar en posició postverbal canònica, sense tenir focus contrastiu; en canvi, el subjecte postverbal dels verbs inergatius sí que pot rebre focus contrastiu. A més, el subjecte superficial dels inacusatius en posició postverbal pot anar sense determinant i pot cliticitzar-se amb *en* quan és indeterminat o va amb un quantificador.

A banda d'això, les construccions datives dels verbs de la classe B es diferencien de les construccions dels verbs de la classe C en què les primeres són inergatives i les segones

poden ser considerades inacusatives. D'aquesta manera, els verb de la classe C (*agradar*) són inacusatius, ja que el subjecte superficial en posició postverbal pot cliticitzar-se amb *en* (57a) quan va amb un quantificador; per contra, el verbs de la classe B que permeten la construcció dativa (*molestar*) no accepten tan fàcilment aquesta cliticització (57b):

- (57) *a.* A mi me n'agraden només tres, de cotxes.
b. ??A mi me'n molesten només tres, de cotxes.

Per contra, Pujalte (2015) opina que els verbs psicològics de la classe C presenten diferències importants amb els verbs típicament inacusatius. També considera que els de la classe C no accepten subjectes sense determinant:

- (58) *a.* A Luca le agradan { *pingüinos patagónicos / los pingüinos patagónicos }.
b. A Andrés le gusta { *vino / el vino }.
(Pujalte 2015: 117 [24a-c]).

A més, aquesta autora considera que els verbs de la classe C no poden actuar com participis modificadors del nom:

- (59) *a.* *El chocolate gustado.
b. *Los dibujitos agradosos.
(Pujalte 2015: 118 [28a-c]).

I en català passa el mateix que en castellà:

- (60) *a.* A en Joan li agraden { *gossos / els gossos }.
b. *La nena agradada.

A banda d'això, l'autora opina que els verbs de la classe B presenten una alternança acusatiu / datiu que està condicionada pel caràcter eventiu o estatiu de la construcció. Per tant, en els verbs psicològics de la classe B, quan l'EXPERIMENTADOR és acusatiu, sempre segons aquesta autora, interpretem que el subjecte rep el paper temàtic CAUSA o el d'AGENT i quan l'EXPERIMENTADOR és datiu diem que el subjecte rep el paper temàtic TEMA i que es tracta de verbs estatus; per això, es comporten com els de la classe C. Per altra banda, Acedo-Matellán & Mateu (2015) pensen que les construccions datives inergatives no són causatives i les consideren construccions inergatives estatives, ja que el verb funcional (*causa*), o sigui, aquell que ha perdut el seu significat original quan es combina amb noms en acusatiu (61a),

no selecciona un argument extern causant (el datiu és el vertader argument extern) ni una estructura de predicació interna que expressi un subevent estatiu:

(61) *a.* A la Rosa el fum li causa molèstia.

Quant als verbs de la classe B,³ segons Marín (2015) han rebut propostes d'anàlisi diverses. Al principi allò més habitual era contraposar el caràcter estatiu dels verbs de la classe A al caràcter eventiu-causatiu dels de la classe B. A partir dels treballs de Pylkkänen (1997, 2000, *apud* Marín 2015) sobre el finès hi ha un canvi important, ja que aquesta autora diu que molts verbs de la classe B denoten estats causatius. Finalment, un tercer grup d'autors, entre els quals Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), proposen que els verbs de la classe B denoten eventualitats complexes, compostes d'un estat precedit per un límit inicial. Per altra part, Pylkkänen (2000, *apud* Marín 2015) demostra la compatibilitat entre causativitat i estativitat. Per això, afirma que tant els predicats causatius com els no causatius són estatius i que la diferència és en el tipus d'estativitat, ja que els no causatius (62a) s'interpreten com a estats de nivell individual (estats IL o *individual-level predicates*), és a dir, estats permanents. Mentre que els causatius (63a i 63b) s'interpreten com a estats de nivell episòdic (estats SL o *stage-level predicates*), els quals duren el temps que dura l'estímul:

(62) *a.* En Joan estima la Maria.

(63) *a.* El mal temps preocupa la Maria.

b. La pel·lícula avorreix en Pere.

En les construccions (63a) i (63b) hi ha una relació entre causativitat i interpretació episòdica, ja que hi ha una causa que fa que l'EXPERIMENTADOR estigui preocupat (63a) / avorrit (63b) mentre dura aquesta causa (*el mal temps* (63a) / *la pel·lícula* (63b)). Per tant, Pylkkänen (2000, *apud* Marín 2015) conclou que l'estativitat no és incompatible amb la causativitat i que només ho és l'estativitat de nivell individual.

Per altra banda, Marín (2015) resumeix les aportacions de Vanhoe (2002), Rozwadowska (2003) i Marín & McNally (2005, 2011) sobre l'aspectualitat dels verbs de la classe B. Per un costat, Vanhoe (2002) i Rozwadowska (2003) afirmen que els verbs psicològics de la

---

³ Segons Pujalte (2015), la determinació aspectual d'aquests predicats és molt controvertida, ja que se'ls ha classificat de diverses maneres: assoliments, realitzacions, verbs de canvi d'estat, estats no acotats o com una seqüència d'un assoliment seguit d'un estat.

classe B són eventualitats complexes formades per un assoliment o culminació seguit d'un estat. Per l'altre, Marín & McNally (2005, 2011) fan una anàlisi dels verbs de la classe B com un límit seguit d'un estat. Malgrat tot, la seva proposta es diferencia de la dels dos autors anteriors en què el límit que dona peu a l'estat no és tèlic, o sigui, no correspon al límit final d'un event previ, sinó al límit inicial de l'estat en qüestió. A més, distingeixen dos tipus de verbs psicològics de la classe B:

-Els que inclouen en la seva denotació tant el límit inicial com l'estat: *preocupar-se*, *obsessionar-se*, *avorrir-se*, *avergonyir-se*, *distreure's*:

(64) a. En Joan es preocupa per la malaltia del seu pare.

-Els que només inclouen el límit inicial, o sigui, que són puntuals però no tèlics, i denoten l'inici d'un estat i no el final d'un procés: *espantar-se*, *excitar-se*, *ofendre's*, *sorprendre's*:

(65) a. La Maria es va espantar a causa del soroll del petard.

La construcció (64a) indica que en Joan està en un estat de preocupació des que el seu pare està malalt. En canvi, (65a) indica que en sentir el petard la Maria s'espanta, però no assenyala quanta estona dura l'espant.

Marín & McNally (2011, *apud* Marín 2015) afirmen que els verbs psicològics de la classe B en forma pronominal no denoten situacions tèliques. I ho demostren amb aquestes proves:

(66) a. Es va {avorrir / divertir} {durant / #en} tota la tarda.

b. Es va {espantar / ofendre} {#durant / *en} tota la tarda.

(Traducció del castellà de Marín 2015: 28 [43a-b].

També opinen que aquests verbs no presenten dinamicitat, ja que hi ha absència d'una acció:

(67) a. #En Pere s'avorreix i la Maria també ho fa.

b. #En Pere s'espanta i la Maria també ho fa.

(68) a. Es preocupa pel futur dels seus fills (ara, en aquests moments).

b. {S'espanta / es sorprèn} amb els focs artificials (habitualment, no ara).

(Traducció del castellà de Marín 2015: 28 [48a-b].

Per altra part, Marín & McNally (2011, *apud* Marín 2015) arriben a la conclusió que els verbs de la classe B reflexius del tipus *preocupar-se* són estatus, ja que no són tèlics ni dinàmics. Per contra, els del tipus *espantar-se* només inclouen el límit inicial de l'estat;

aquest caràcter puntual explica la interpretació iterativa amb *durant x temps* (66b) i la interpretació habitual en present (68b). A més, veiem un argument favorable a l'estativitat dels verbs psicològics comparant les propietats aspectuals dels verbs de la classe B amb els seus iguals nominals, els quals també denoten estats: *avorriment, ansietat, distracció, entreteniment, molèstia, espant*. Si mirem la classe A passa el mateix: *estima, odi, temor, desig*.

Per altra banda, Acedo-Matellán & Mateu (2015) opinen que els verbs de la classe B, en la construcció causativa amb objecte acusatiu, admeten no només una lectura eventiva (69a-b), en què l'estímul pot desaparèixer després de desencadenar l'emoció, sinó també una lectura estativa (70a-b), en la qual l'estímul que produeix l'emoció coexisteix amb l'emoció:

(69) a. En aquest moment el teu comentari la va sorprendre.

b. La forta explosió la va espantar.

(70) a. Aquell fet el va turmentar durant les últimes setmanes.

b. El comportament d'en Joan espanta en Pere.

Acedo-Matellán & Mateu (2015) conclouen que (70a) i (70b) tenen una lectura causativa estativa.

Per acabar aquest apartat, hem vist que els verbs psicològics de la classe A i de la C són inherentment estatus pel seu significat lèxic. A més, l'estativitat dels verbs de la classe B és el resultat de la construcció sintàctica i dels trets flexius verbals vinculats amb el temps i l'aspecte. Per altra banda, els sentiments que neixen en l'EXPERIMENTADOR designen estats no canviants a través del temps i no tenen límit; en canvi, les reaccions emocionals suposen un punt inicial associat a una causa externa.

3.7. Distinció entre els verbs psicològics de la classe A i de la C i els verbs de la classe B

En aquest apartat, expliquem que Fàbregas (2015) i Marín (2015) distingeixen entre els estats IL (*individual-level predicates*) i els SL (*stage-level predicates*), en què hi ha presència (SL) o absència (IL) de límits temporals de l'estat denotat. D'aquests dos tipus d'estats ja n'hem parlat en l'apartat anterior, i tot seguit els detallarem més per a diferenciar els verbs de la classe A i de la C dels de la classe B.

Així, els estats IL s'associen amb una inferència de persistència temporal que també s'aplica al passat. En canvi, els estats SL estan acotats temporalment i descriuen estadis o intervals d'un estat. Per això, diem que un estat IL és vertader en un moment determinat, però també en un moment anterior o posterior a aquest moment determinat. Però un estat SL és vertader en un interval determinat, i pot haver-hi un moment previ i un altre posterior en què aquest estat no sigui vertader. Aquesta dicotomia entre presència o absència de límits temporals és una de les propietats que ajuda a distingir els verbs de la classe A i de la C dels de la B. Per tant, els verbs de la classe B poden restringir la quantificació temporal, però no els de la classe A, ni tampoc els de la C:

- (71) *a.* Quan {es preocupa per algú / s'espanta per alguna cosa}, no pot dormir.
b. Quan sedueix la Maria, no pot dormir.
c. #Quan odia el seu germà, no pot dormir.
d. #Quan agrada a la Carme, no pot tranquil·litzar-se.

Per altra banda, els participis dels verbs de la classe B són compatibles amb la passiva estativa; en canvi, els dels verbs de la classe A i els dels verbs de la classe C no ho són:

- (72) *a.* En Jordi està {avorrit / espantat / preocupat}.
b. La Maria està {humiliada / assetjada}.
c. #En Jordi està {estimat / odiat / menyspreat}.
d. #En Jordi està agradat.

A banda d'això, hem vist que hi ha alguns verbs de la classe B que, a més de participar en l'alternança causativa, admeten una altra construcció en què l'EXPERIMENTADOR és datiu, o sigui, que també poden construir-se com els verbs de la classe C; però no a l'inrevés, ja que els de la C només tenen el component d'estativitat i no el de causativitat. Per altra banda, Acedo-Matellán & Mateu (2015) afirmen que en els verbs de la classe C hi ha un vincle entre la presència del datiu EXPERIMENTADOR i la interpretació estativa, i que l'estativitat de les construccions datives de la classe B té a veure amb la relació que hi ha entre el datiu EXPERIMENTADOR i l'estructura inergativa. Per tant, aquestes construccions expressen una propietat del datiu EXPERIMENTADOR que fa que la interpretació sigui estativa, ja que la presència d'un datiu EXPERIMENTADOR és incompatible amb una interpretació eventiva del verb. Per contra, una construcció acusativa admet la lectura eventiva i la no eventiva En

aquest grup de verbs de la classe B hi incloem: *preocupar, molestar, sorprendre*,⁴ *impressionar*. Val a dir que, segons Arias (2016), hi ha més exemples de verbs que tradicionalment s'han considerat transitius construïts també en datiu: *divertir, commoure, aclaparar, apassionar, emocionar, enamorar, meravellar*:

(73) *a.* Malgrat la importància de la Tate, a Sixeart no li aclapara haver de pintar 35 metres de mural [...]
(Arias 2016: 27 [37], Vilaweb (05/04/2008)).

(74) *a.* Al periodista Xavier Grasset [...] li meravella la saviesa amb què l'Emili combinava ironia destrallera i rigor.
(Arias 2016: 28 [43], Ara (21/06/2012)).

Per altra banda, Arias (2016) opina que hi ha un procés de canvi en la nostra llengua que intenta regularitzar les construccions psicològiques; per tant, és un canvi lingüístic en procés. A més, considerem que els verbs de la classe B que admeten una altra construcció en què l'EXPERIMENTADOR és datiu són els causatius (75a):

(75) *a.* El teu comportament preocupa en Joan.
b. A en Joan li preocupa el teu comportament.

Val a dir que Acedo-Matellán & Mateu (2015) opinen que les construccions datives (75b) d'aquests verbs tenen una lectura estativa no agentiva, ja que l'entitat denotada pel seu subjecte no fa cap acció. En canvi, el subjecte de la construcció transitiva (75a) fa una acció per a produir un sentiment de preocupació al complement directe *en Joan*. A més, aquests autors expliquen que Arad (1999) i Campos (1999) han relacionat, per un costat, explícitament el cas datiu amb la lectura estativa, ja que l'estativitat té a veure amb la relació establerta entre el datiu EXPERIMENTADOR, el qual és incompatible amb una interpretació eventiva del verb, i l'estructura inergativa; i per l'altre l'acusatiu amb l'agentiva, en els verbs de la classe B de l'espanyol. Per tant, quan el verb designa un canvi s'usa l'acusatiu i quan designa un estat el datiu. Per altra banda, Morant (2008) està d'acord en el fet que es tendeix a una solució dativa quan les construccions són estatives; per tant, el subjecte rep el paper

⁴ En una consulta feta a l'Oficina d'Assessorament Lingüístic de l'IEC, en què vaig preguntar per què l'IEC no accepta la construcció intransitiva del verb *sorprendre*, van respondre que "l'estructura *sorprendre alguna cosa a algú* (*A la Maria li sorprèn que et portis bé*) no és adequada perquè el verb *sorprendre* només pot ser transitiu. Pel que fa a l'estructura intransitiva pronominal *sorprendre's*, respon a una transformació habitual en els verbs causatius. En aquest cas, l'estructura de moment no està recollida pel diccionari normatiu, però està pendent d'estudi."

temàtic de TEMA i és [+inanimat]. Però aquest autor opina que la construcció dativa no l'usen tots els parlants ni en tots els registres de la llengua. També afirma que segons el DIEC2, la solució per a les construccions estatives és la transitiva.

Per tant, hem vist que hi ha autors que donen una lectura agentiva a la construcció acusativa, i d'altres que també li donen la causativa i l'estativa. Si partíssim de l'opinió que afirma que la construcció transitiva és agentiva i que la dativa és estativa, podríem insinuar que la construcció acusativa d'aquests verbs legitima la passiva pronominal, ja que presenta un subjecte agentiu. També podria ser que hi hagués una tendència a permetre la passiva pronominal en la construcció agentiva d'aquells verbs que poden ser agentius, com *molestar*, *sorprendre*, *espantar*, els quals hem dit que accepten la passiva perifràstica. Malgrat tot, només és un apunt que fem en aquest treball amb vista a futures recerques, ja que no tenim dades suficients per a confirmar aquesta afirmació; d'aquesta manera, en aquest treball mantenim que aquests verbs només presenten la construcció anticausativa i mai la passiva pronominal. Per altra banda, en aquests verbs, si consultem el CTILC, veiem que la construcció intransitiva és anticausativa i no passiva pronominal.

Quant a l'aspectualitat d'aquests verbs, hem vist que la construcció transitiva i l'anticausativa dels verbs de la classe B indiquen estats SL, ja que poden restringir la quantificació temporal:

- (76) a. Quan {es preocupa / s'espanta} per algú, no pot dormir.
 b. Quan {preocupa / espanta} la Maria, no pot dormir.

A més, podem afirmar que els verbs de la classe C i que la construcció dativa dels de la B indiquen estats IL, ja que no presenten límits temporals:

- (77) a. #Quan li agrada en Joan, la Maria no pot dormir.
 b. #Quan li preocupa en Joan, la Maria no pot dormir.

Per altra banda, segons Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), hi ha dos tipus de verbs de la classe B: els que inclouen tant el límit inicial com l'estat (*preocupar-se*) i els que només inclouen el límit inicial (*molestar-se*); per tant, constatem que en els dos grups hi ha verbs que poden presentar la construcció dativa i verbs que no.

Finalment, afegim que els verbs de la classe B es diferencien dels de les altres dues classes perquè presenten alternança causativa i per la polisèmia associada a la interpretació dels seus

subjectes. Aspectualment, hem vist que els verbs de la classe A i els de la C denoten estats que no provenen de cap canvi, i els estats que indiquen els verbs de la classe B són fruit d'un canvi d'estat.

3.8. Classificació dels verbs psicològics de la classe B

Segons el paper temàtic del subjecte de la construcció transitiva i basant-nos en les explicacions dels apartats anteriors, podem fer la següent classificació dels verbs psicològics de la classe B:

-Agentius o d'arrel agentiva: només accepten la construcció transitiva (78a), la qual presenta un subjecte que sempre rep el paper temàtic AGENT; consegüentment, són verbs d'arrel agentiva. A més, accepten la passiva perifràstica (78b) i no participen en l'alternança causativa (78c). Exemples: *seduir*, *assetjar* (psicològicament), *humiliar*, *dissuadir*, *importunar*, *maltractar* (psicològicament), *amençar*, *espaterrar*. Per tant, observem les construccions:

- (78) a. En Miquel va seduir la Maria.
 b. La Maria va ser seduïda per en Miquel.
 c. #La Maria es va seduir.

Per altra banda, aquests verbs denoten una activitat o procés, ja que accepten el sintagma preposicional duratiu *durant x temps* (79a) i presenten dinamicitat (79b):

- (79) a. En Joan va humiliar en Pere durant dos mesos.
 b. En Joan assetja la Maria i en Pere també ho fa.

A més, segons Levin & Rappaport Hovav (1995, *apud* Mateu 2010), (80a) és la representació de l'estructura eventiva de la construcció (78a), la qual representa una activitat o procés:

- (80) a. x va seduir y [x ACTUAR_{<SEDUINT>} y]
 En què x = en Miquel, i y = la Maria.

En aquest tipus de verbs, el fet de no permetre la construcció anticausativa, ens permet arribar a la conclusió que són verbs d'arrel agentiva.

-Causatius: com els anteriors, són verbs que només accepten la construcció transitiva; malgrat tot, el subjecte d'aquesta construcció és sempre causatiu. Per tant, són verbs que no

accepten la passiva perifràstica (81c) i no participen en l'alternança causativa (81b), ja que per a participar en l'alternança causativa la construcció transitiva ha d'acceptar el paper temàtic AGENT i CAUSA. Exemples: *fascinar*, *commocionar*, *consternar*, *intimidat*, *atordir*. Per tant, observem les següents construccions:

- (81) *a.* {L'actuació d'en Pere / en Pere} va fascinar el director de cinema.
b. #El director de cinema es va fascinar.
c. #El director de cinema va ser fascinat per {l'actuació d'en Pere / en Pere}.
- (82) *a.* El jove es va quedar sol, fascinat per la seva imatge reflectida al mirall.
 (CTILC, *Les roques i el mar, el blau*. Salvador Espriu (1984)).

A més, aquests verbs denoten una activitat o procés, perquè accepten el sintagma preposicional duratiu del tipus *durant x temps* (83a) i presenten dinamicitat (83b):

- (83) *a.* La pel·lícula va fascinar en Miquel durant dues hores.
b. En Joan fascina la Maria i en Pere també ho fa.

En aquest cas, segons Levin & Rappaport Hovav (1995, *apud* Mateu 2010), l'estructura eventiva de la construcció (83a), que representa una activitat o procés, és:

- (84) *a.* x va fascinar y [x ACTUAR_{<FASCINANT>} y]
 En què x = l'actuació d'en Pere / en Pere, i y = el director de cinema.

Veiem que aquests verbs tenen la mateixa estructura eventiva que els que sempre són agentius; per tant, en els dos casos s'hi dona una activitat o procés i l'única diferència és que en els agentius x és un AGENT i en els causatiu x és una CAUSA.

-Causatiu majoritàriament: el subjecte de la construcció transitiva pot ser [+humà], però és sempre causatiu, ja que aquests verbs no presenten intencionalitat ni voluntarietat (85a). Per tant, participen en l'alternança causativa (85b) i no accepten mai la passiva perifràstica (85c). Exemples: *avorrir*, *preocupar*, *divertir*, *entretenir*, *enutjar*, *indignar*, *deprimir*:
 Consegüentment, observem les construccions:

- (85) *a.* {El teu comportament / En Joan} va preocupar en Pere.
b. En Pere es va preocupar.
c. #En Pere va ser preocupat {per en Joan / pel teu comportament}.

En la classificació que hem vist de Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), que parla de la telicitat i dinamicitat, aquests verbs formen part dels que inclouen en la seva denotació tant el límit inicial com l'estat. Per altra banda, hem vist que alguns d'aquests verbs permeten la construcció dativa (*preocupar, impressionar*):

- (86) *a.* En Joan {impressiona / preocupa} la Maria.
b. A la Maria li {impressiona / preocupa} el teu comportament.

-Ni majoritàriament agentius ni majoritàriament causatius: segons la construcció i el context poden ser causatius (87b) o agentius.⁵ Si el subjecte és [+humà] pot interpretar-se com un AGENT que actua deliberadament o com una CAUSA que desencadena de manera involuntària un efecte en l'EXPERIMENTADOR. Exemples: *sorprendre, molestar, espantar, tranquil·litzar*. Per tant, observem les construccions:

- (87) *a.* En Jordi va espantar els vianants.
b. La disfressa d'en Jordi va espantar els vianants.
c. Els vianants es van espantar.

Per tant, quan el subjecte de la construcció transitiva és [+humà], cal mirar si hi ha voluntarietat; en cas afirmatiu la construcció és agentiva, accepta la passiva perifràstica i no participa en l'alternança causativa; en la resta de casos, en què el subjecte és causatiu, sí que alternarà (87c). Per tant, (87c) serà equivalent a (87b) i també a (87a) només si el context ens indica que aquest construcció és causativa. En la classificació que hem fet dels verbs psicològics de la classe B a partir de la dinamicitat i la telicitat, segons Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), aquests verbs formen part dels que només inclouen el límit inicial, o sigui, són puntuals però no tèlics, i denoten l'inici d'un estat i no el final d'un procés.

Com l'anterior grup, alguns d'aquests verbs també accepten la construcció dativa (*molestar, sorprendre*):

- (88) *a.* La Carme {sorpren / molesta} en Joan.

---

⁵ Marín (2015) reconeix que en castellà els verbs psicològics amb EXPERIMENTADOR objecte tenen dues lectures, una agentiva i una no agentiva, però afegeix que en aquest idioma hi ha dos grups de verbs psicològics de la classe B: un primer grup en què el subjecte és majoritàriament causatiu (*aburrir, afligir, angustiar, apasionar, cabrear, desesperar, preocupar, interesar*, etc.), i un segon grup en què el subjecte pot ser agentiu (*acosar, aliviar, perturbar, sorprendre, molestar*, etc.).

b. A en Jordi li {sorpren / molesta} que hagi vingut.

Finalment, volem destacar que aquests verbs es diferencien dels que hem anomenat causatius majoritàriament, en què els primers quan són agentius (89a) accepten la passiva perifràstica; en canvi, els segons hem vist que mai no l'accepten (85c):

(89) a. En Miquel va tranquil·litzar en Joan (intencionadament).

b. En Joan va ser tranquil·litzat per en Miquel.

-Només presenten la forma pronominal:⁶ són verbs que no alternen, ja que només presenten la versió pronominal i no disposen de verb causatiu. Aquests verbs són *obstinar-se*, *entossudir-se*, *entestar-se*, *delir-se*, *desviure's*, *frisar-se*, *enfadar-se*, i per a construir una oració causativa hem d'usar els verbs *fer* (90b) o *causar*:

(90) a. La Maria es va enfadar amb en Jordi.

b. En Jordi va fer que la Maria s'enfadés.

Per altra banda, hi ha un grup de verbs psicològics de causa interna en què la construcció anticausativa es construeix sense el clíctic: *sofrir*, *patir*, *desvariejar*, *desvariar*, *al·lucinar*. I tenim:

(91) a. En Pere sovint desvaria.

b. El mal temps fa que en Pere desvariï.

Finalment, també tenim formes analítiques com *posar-se nerviós*:

(92) a. En Miquel es posa nerviós quan el molesten.

b. Els veïns fan posar nerviós en Miquel.

En la classificació de Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), aquests verbs formen part dels que només inclouen el límit inicial, o sigui, són puntuals però no tèlics; per tant, denoten l'inici d'un estat i no el final d'un procés, ja que si afegim la modificació *durant x temps*, veiem que l'única interpretació possible és la iterativa:

(93) a. Es va estar {enfadant / entestant} durant hores.

Ja per acabar, només volem afegir que hi ha verbs que presenten polisèmia i segons la semàntica formen part d'un grup o un altre de verbs. Com a exemple d'aquest fet, tenim el

⁶ Aquests verbs indiquen processos de canvi intern; per tant, segons Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer (2006b, *apud* Abrines 2016 són verbs de causa interna.

verb *al·lucinar*, el qual hem vist que és de causa interna (94b) quan significa segons el DIEC2 'experimentar visions o percepcions imaginàries'. En canvi, quan significa 'encegar, captivar irresistiblement' és transitiu i no alterna; per tant, forma part del grup de verbs d'arrel agentiva (94a):

- (94) *a.* En Joan al·lucina la Maria.
b. En Pere al·lucinava i només veia visions.

Així, estem davant un verb que no presenta la construcció intransitiva pronominal en cap de les seves accepcions semàntiques ni sintàctiques.

4. Conclusions

A tall de recapitulació, cal dir que en aquest treball hem parlat de la participació dels verbs psicològics del català en l'alternança causativa. Primerament, a l'estat de la qüestió hem definit els verbs psicològics com aquells que expressen estats psicològics o bé un canvi d'estat psicològic. Tot seguit, hem explicat que la majoria de classificacions d'aquests verbs en català es fonamenten en la descripció clàssica de Belletti & Rizzi (1987). Nosaltres, en la redacció d'aquest treball, hem partit de la l'agrupació feta per Cabré & Mateu (1998) i hem definit tres classes de verbs psicològics: els verbs de la classe A, en què l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició sintàctica de subjecte i el complement directe rep el paper temàtic TEMA; els de la classe B, en els quals l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició de complement directe i el subjecte rep el paper temàtic CAUSA; i finalment els verbs de la classe C, en què l'EXPERIMENTADOR ocupa la posició de complement indirecte i el subjecte rep el paper TEMA. Per altra banda, Rosselló (2008) explica que els verbs de la classe B són causatius i denoten processos mentals; en canvi, els de les classes A i C són estatus i denoten estats mentals. Per tant, els únics verbs psicològics que participen en l'alternança causativa són els de la classe B. En aquest sentit, hem vist que aquesta alternança és diatètica i de valència; a més, els verbs que alternen tenen un ús transitiu (variant causativa) i un ús intransitiu (variant anticausativa), que és la forma pronominal.

Quant al paper temàtic dels verbs psicològics de la classe B, en aquest treball hem considerat que el subjecte de la construcció transitiva és AGENT quan és [+humà] i presenta intencionalitat. En canvi, si no presenta voluntarietat és CAUSA; a més, els verbs psicològics només participen en l'alternança causativa quan el subjecte és causatiu. Per altra banda,

solament els verbs psicològics de la classe B que tenen una lectura agentiva poden formar la passiva perifràstica. També hem vist que hi ha un grup de verbs de la classe B que es poden comportar com agentius i com causatius, i un altre grup que majoritàriament són causatius. Aquests dos grups de verbs es diferencien en el fet que els primers només alternen quan són causatius; per contra, els segons sempre participen en l'alternança causativa. A més, dins aquests dos grups de verbs, n'hi ha alguns que permeten la construcció dativa.

Pel que fa a la construcció intransitiva dels verbs psicològics de la classe B, mai no accepta adjunts orientats a l'AGENT, però sí causatius; consegüentment, sempre serà l'anticausativa. Així, a diferència dels verbs de canvi d'estat, els psicològics mai no presenten passiva pronominal. A banda d'això, hi ha un grup de verbs de la classe B que sempre són agentius; per consegüent, no participen en l'alternança causativa. També hi ha un tipus de verbs que són sempre causatius, els quals tampoc alternen, ja que per fer-ho cal que el subjecte de la construcció transitiva pugui rebre el paper temàtic CAUSA i el d'AGENT. Finalment, hi ha un grup de verbs psicològics de la classe B que són de causa interna.

El tema següent que hem tractat és la classificació aspectual dels verbs psicològics. Els verbs de la classe A són estatius i la majoria d'autors hi estan d'acord. Per altra banda, segons Acedo-Matellán & Mateu (2015), les construccions datives dels verbs de la classe B són inergatives; a més, l'estativitat d'aquestes construccions té a veure amb la relació que hi ha entre el datiu EXPERIMENTADOR i l'estructura inergativa. I també, aquests autors consideren que les construccions dels verbs de la classe C són inacusatives; a més a més, hi ha un vincle entre la presència del datiu EXPERIMENTADOR i la interpretació estativa. A continuació parlem dels verbs de la classe B, en què la construcció intransitiva denota eventualitats compostes d'un estat precedit per un límit inicial. Segons Marín & McNally (2005, 2011, *apud* Marín 2015), hi ha dos tipus de verbs de la classe B: els que inclouen tant el límit inicial com l'estat (*preocupar-se*) i els que només inclouen el límit inicial (*espantar-se*). A més, Pylkkänen (2000, *apud* Marín 2015) afirma que els verbs causatius són estats de nivell episòdic (estats SL) i duren el temps que dura l'estímul; en canvi, els no causatius són estats de nivell individual (estats IL), o sigui, estats permanents. Per tant, l'estativitat no és incompatible amb la causativitat.

Finalment, hem fet una classificació dels verbs psicològics de la classe B en cinc grups. El primer són aquells que sempre són agentius i no participen en l'alternança causativa (*dissuadir*). El segon grup està format per verbs que sempre són causatius i tampoc alternen

(*fascinar*). El tercer el formen verbs causatius majoritàriament i que sempre alternen (*avorrir*). El quart són aquells verbs que no són majoritàriament agentius ni majoritàriament causatius; per tant, només alternen quan són causatius (*tranquil·litzar*). Finalment, tenim un grup de verbs que no alternen perquè no disposen de verb causatiu (*obstinar-se*).

Per acabar i amb vista a noves recerques, volem afegir que possiblement alguns verbs psicològics accepten la passiva pronominal, ja que es podrien acceptar construccions com *El nen es va tranquil·litzar amb les paraules de la mare*, en què veiem que l'adjunt és agentiu. Per altra part, hem dit que *En Joan es va tranquil·litzar intencionadament*, fent referència *intencionadament* al subjecte agentiu de la construcció transitiva, és una construcció no acceptable; per tant, hem deduït que aquesta construcció no accepta la passiva pronominal. Val a dir que mantenim que la construcció *En Joan es va tranquil·litzar intencionadament* no és acceptable, però no per motius sintàctics que fan que no pugui ser passiva pronominal, sinó possiblement per motius de pragmàtica de la llengua; consegüentment, la passiva pronominal seria acceptable.

5. Bibliografia

- Abrines, Bartomeu. (2004). *Aproximació a l'ensenyament de la gramàtica des de la lingüística cognitiva: el cas dels verbs inacusatius* (Treball Final de Carrera de Filologia Catalana). Universitat Oberta de Catalunya. Recuperat de <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/352/1/27468tfc.pdf>
- Abrines, Bartomeu. (2016). *Els verbs de canvi d'estat i l'alternança causativa en català* (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat de <http://hdl.handle.net/10803/399985>
- Acedo-Matellán Víctor, i Mateu, Jaume. (2015) Los verbos psicológicos: Raíces especiales en estructuras corrientes. Dins Rafael Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 81-110). Getafe: Visor Libros.

Arias, Laura. (2016). *Aspectes de la sintaxi i la semàntica dels verbs psicològics en català* (Treball de fi de màster de Recerca). Universitat Pompeu Fabra. Recuperat de https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/27685/Arias_2016.pdf?sequence=3

Cabré, Teresa, i Mateu, Jaume. (1998). Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català. *Quaderns. Revista de traducció*. (2), 65-81. Recuperat de <http://www.raco.cat/index.php/QuadernsTraduccio/article/view/25162/24997>

CLIC = Centre de llenguatge i computació de la UB. *Lexicons: Ancora verb_ca*. Recuperat de http://clic.ub.edu/corpus/es/ancoraverb_ca

Colucciello, Mariarosaria. (2015). Los verbos psicológicos en español e italiano. *Cultura latinoamericana*. Salermo 22(2), 97-115. Recuperat de <http://www.culturalatinoamericanaplaneta.it/en/component/attachments/download/146>

CTILC = Institut d'Estudis Catalans. *Corpus textual informatitzat de la llengua catalana*. Recuperat de <http://ctilc.iec.cat/>

Cuenca, Maria Josep. (2006). Les funcions gramaticals. Dins Maria Josep Cuenca (ed.), *Sintaxi catalana*. Barcelona: Eureka Media.

DIEC2 = Institut d'Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana*. Recuperat de <http://dlc.iec.cat/>

Di Tullio, Ángela L. (2015). Variantes sintéticas y analíticas de los predicados psicológicos. Dins R. Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 185-210). Getafe: Visor Libros.

Fábregas, Antonio. (2015). No es experimentante todo lo que experimenta o cómo determinar que un verbo es psicológico. Dins Rafael Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 51-80). Getafe: Visor Libros.

Gehrke, Berit, i Marco, Cristina. (2015). Las pasivas psicológicas. Dins Rafael Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 145-184). Getafe: Visor Libros.

GIEC = Institut d'Estudis Catalans. (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC.

Marín, Rafael. (2015). Los predicados psicológicos. Debate sobre el estado de la cuestión. Dins Rafael Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 11-49). Getafe: Visor Libros.

Mateu, Jaume. (2010). Lexicologia II. L'estructura semàntica de les unitats lèxiques. Dins Maria Teresa Espinal (ed.), *Llengua catalana: semàntica i lexicologia*. Barcelona: Eureka Media.

Morant, Marc. (2008). *L'alternança datiu / acusatiu en la recció verbal catalana* (Tesi doctoral). Universitat de València. Recuperat de <http://roderic.uv.es/handle/10550/15742>

Pujalte, Mercedes. (2015). Hacia un análisis unificado de los verbos psicológicos estativos en español. Dins Rafael Marín (ed.), *Los predicados psicológicos* (p. 111-144). Getafe: Visor Libros.

Recio, Álvaro. (2015). *La estructura argumental del sintagma nominal en español* (Tesi doctoral). Universitat de Salamanca. Recuperat de https://gredos.usal.es/jspui/bitstream/10366/128576/1/DLE_RocioDiegoA_Estructur_aargumentalsintagma.pdf

Rosselló, Joana. (2008). Els SV, I: Verb i arguments verbals. Dins J. Solà (ed.), *Gramàtica del català contemporani. Volum 2. Sintaxi* (4a ed., p. 1853-1950). Barcelona: Editorial Empúries.

Solà, Joan. (2011). La normativa i els verbs «psicològics». Dins J. Solà (ed.), *Plantem cara* (8a. ed., p. 134-137). Barcelona: La Magrana.